

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІАЛОГІЇ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ, АРХЕОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ**

**ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ
КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ХХ СТ. У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала:

здобувачка 4 курсу 07-441 групи
Спеціальності 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.03 Історія
Освітньо-професійної програми
Середня освіта (історія)
Харчук Оксана Василівна

Керівниця

кандидатка історичних наук,
доцентка Михайленко Г.М.

Рецензентка

кандидатка історичних наук,
старший викладач Сачко Д.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.	5
ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПИТАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ	5
1.1 Огляд історіографії процесу формування системи колективної безпеки	5
1.2. Поняття та суть «колективної безпеки»	7
РОЗДІЛ 2.	10
ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ У ХХ СТ. У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ З ІСТОРІЇ	10
2.1 Утворення Ліги Націй - як першої міжнародної колективної організації із забезпечення безпеки	10
2.2 Утворення Організації Об'єднаних Націй – як механізму колективної безпеки	14
2.3. НАТО - як система колективної безпеки	18
ВИСНОВКИ	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25
ДОДАТКИ	28
Додаток А «Кодекс академічної доброчесності»	28
Додаток Б «Карта «Світ у 1920-1939 роках»»	29
Додаток В «Карта «Міжнародні відносини після Другої світової війни у 1945-1991 рр.»»	30

ВСТУП

Актуальність теми. Підтримки миру й зміцнення міжнародної безпеки є однією з головних проблемою у сучасному міжнародному праві. Як і раніше так і у сучасних умовах, існує велика кількість міжнародних конфліктів, що являють собою загрозу взагалі глобальній безпеці світу, а саме організованої злочинності, тероризму, використання хімічної та ядерної зброї, озброєні конфлікти та інше. Тому велике значення займає створення системи колективної безпеки у світі, яка відповідає за забезпечення миру та безпеки у світі міжнародно-правовими способами.

Забезпечення міжнародної колективної безпеки міжнародно-правовими способами - це спільна сукупність з правовими способами та методами, які відповідають загальним принципам міжнародного права та спрямовані на забезпечення миру та запобігання загрозі безпеки, та за потреби вчасного реагування та застосування колективного захисту державами проти військової агресії та інших ситуацій, що загрожують миру і безпеці народу.

Ще в ХХ ст. були проведені зусилля навколо створення такої системи безпеки світу, яка могла би відповідати за забезпечення й гарантії стабільності міжнародної безпеки та вчасного запобігання і врегулювання, тому саме з цією метою були створені міжнародні організації (Ліга Націй, Організація Об'єднаних Націй, НАТО) мета яких полягає в тому, щоб підтримувати міжнародний мир й безпеку, а головним шляхом для досягнення цієї мети - застосування ефективних колективних заходів для відведення й усунення реальної загрози миру й припинення актів агресії.

У зв'язку з цим, вивчення питання створення системи колективної безпеки є досить актуальним, це пояснюється вагомим значенням у забезпеченні не тільки безпеки країн, але й в цілому стабільному міжнародному функціонуванню країн, так як безпека держав пов'язана і з її політичним, економічним та соціальним життям.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в аналізі та дослідженні процесу створення системи колективної безпеки в контексті міжнародних організацій з забезпечення безпеки, що виникли в ХХ столітті й вивчення даного питання в рамках шкільного курсу історії. **Задля досягнення даної мети можна виокремити такі завдання:**

- ✓ Проаналізувати історіографію дослідженої теми;
- ✓ Розглянути сутність поняття «колективної безпеки»;
- ✓ Розглянути процес створення системи колективної безпеки у вигляді міжнародних організацій таких як Ліга Націй та ООН, НАТО;
- ✓ Розглянути виклад матеріалу щодо створення системи колективної безпеки у форматі міжнародних організацій в ХХ ст. у шкільній програмі та підручниках з історії.

Об'єкт – система колективної безпеки

Предмет – процес створення у ХХ ст. системи колективної безпеки.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період ХХ століття, що зумовлено вивченням процесу створення та формування - Ліги Націй, ООН, НАТО, як організацій, що створенні задля забезпечення колективної системи безпеки.

Територіальні межі дослідження процесу створення системи колективної безпеки визначаються в межах виникнення та діяльності міжнародних організацій та їх країн-учасниць, що охоплюють території – Європи, Азії, Північної та Південної Америки, а також Австралії й Африки.

Методи дослідження: системний – для комплексного дослідження проблеми як єдиного цілого; аналізу – для вивчення предмету дослідження; історичний метод – для здійснення досліду в хронологічній послідовності; метод синтезу – для поєднання розділів в одне ціле; метод дедукції та індукції – для формулювання висновків на основі матеріалів.

РОЗДІЛ 1.
ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
ПИТАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1 Огляд історіографії процесу формування системи
колективної безпеки

Колективна безпека - це, так би мовити вираз, який з'явився в 1930-х роках ХХ століття, що являє собою реакцію на спалах насильства у світі яка склалась в ході двох світових війн ХХ ст. Саме така система колективної безпеки вперше була перетворена в організацію з забезпечення безпеки після Першої світової війни у вигляді Ліги Націй, а вже в 1945 р. знову прийнято Організацією Об'єднаних Націй.

Серед дослідників системи колективної безпеки й міжнародних організацій створених задля забезпечення безпеки у ХХ-ХІ ст. можна виділити роботи таких українських істориків - Скрипник О., Лісогорова К., Байдін Ю.В., Кучик О.С.

У праці Ю.В. Байдіна «Ліга Націй та її роль у забезпеченні суверенітету і безпеки держав-членів» зосередив увагу на дослідженні ролі Ліги Націй, як організації для забезпечення національної безпеки держав-членів, а також зробив аналіз причин чому організація не змогла реалізувати свої задачі й цілі, та прийшов до висновку що Ліга є невдалою спробою створення організації для забезпечення колективної безпеки держав-учасниць. Та зазначив що Ліга була позбавлена будь-якого реального впливу, який зміг би сприяти припиненню загрози безпеки у світі [1].

Також науковий інтерес, з історичної точки зору, станове праця К. Лісогорової, у своїй роботі вона конкретно проаналізувала взаємозв'язок Ліги Націй та Організації Об'єднаних Націй, на підставі того що ООН вважається, так би мовити, наступницею Ліги. Разом з тим авторка дала свою оцінку діяльності цих організацій в забезпеченні колективної безпеки [11, с. 7-10].

Ще серед дослідників, які займалися вивченням міжнародних організацій що відповідають за забезпечення безпеки й миру, слід виділити О. Скрипник та її роботу «Історія міжнародних відносин», в якій автор зосередив увагу на дослідженні утворення й діяльності Ліги Націй та ООН, як складової частини колективної безпеки.

З'ясовуючи історію виникнення Ліги Націй дослідниця прийшла до висновку, що створення даної організації було обумовлено обставинами, що виникли на той момент. Науковиця виокремила дві найголовніші причини, що посприяли виникненню Ліги: 1) потреба у врегулюванні міжнародних відносин, що склалася й зменшення загрози війни; 2) Ліга Націй та її Статут мав дати правову і моральну санкцію політиці великих держав, утвердити її для громадськості. У роботі було досліджено та висвітлено головні завдання Статуту Ліги Націй, й ключові мінуси Статуту Ліги у її діяльності, що згодом призвело до втрати авторитет і подальшого впливу організації [11, с. 7-8].

Варто також зазначити роботу Кучика О.С. «Механізми та форми реалізації колективної безпеки у діяльності міжнародних організацій», в ній автор розглядає систему колективної безпеки через призму сприйняття і реалізації безпеки в системі міжнародних відносин й міжнародних організацій. Та визначає, що: «Колективна безпека - це ніби система спільних дій держав світу або певного регіону для запобігання загроз загальному миру, придушення агресії чи інших порушень миру у світі, чи регіоні» [7, с 34-35].

Крім українських дослідників слід виділити також роботу іноземця Jean-Michel Guieu і його працю «Guaranteeing Peace through “Collective Security” in the 20th Century», в якій займався розробкою дослідження з питання колективної безпеки та дійшов висновку, що колективна безпека у ХХ ст. була сформована як наслідок настроїв суспільства на найбільші у світі військові конфлікти, що відомі людству, а саме це Перша і Друга світові війни. Також дослідник звернув увагу на те що поняття колективної безпеки як механізму регулювання на конфлікти було запроваджено міжнародною організацією –

Лігою Націй, якою і було покладено початок створення колективної безпеки. У праці також було зазначено, що принцип колективної безпеки після Ліги було знов прийнято організацією – ООН, яка була створена на засадах Ліги Націй і тому вже на її основі враховуючі недоліки попереднього досвіду було удосконалено механізм колективної безпеки [26].

Отже, говорячи про стан наукової розробки теми можна зазначити, що досліджуванням даного питання займалися як українські, так і закордонних науковців, також на основі аналізу історіографії можна констатувати що досліджуючи створення системи колективної безпеки дослідники збігаються на думці про те що становлення колективної безпеки відбулося у вигляді міжнародно-правових організацій (Ліга Націй та ООН), що виникли у ХХ столітті.

1.2. Поняття та суть «колективної безпеки»

Нині, поняття «колективної безпеки» розглядається як система закріплених статутом ООН норм міжнародного права, що регулюють колективне використання сили під заступництвом ООН, що здійснюється задля підтримки або відновлення міжнародної безпеки й миру [20, с. 201].

У праці Т.В. Чехович система колективної безпеки розуміється як «... система спільних заходів держав усього світу чи визначеного географічного району, що були запроваджені для підтримки миру, усунення загрози миру та припинення актів агресії» [22, с. 281].

«По суті, колективна безпека – це угода між державами, в якій всі обіцяють у разі, якщо якийсь член системи переслідує заборонені дії (війну та агресію) проти іншого члена, який пішов за останньою допомогою», як зазначав Шлейхер [25].

В основі механізму системи колективної безпеки лежать міжнародні організації, саме міжнародними організаціями проводяться колективні дії, що належать до сфери міждержавної безпеки.

Колективна безпека виступає за збереження безпеки у вигляді колективних дій. Два його ключові елементи:

1) Безпека є основною метою всіх націй. Нині безпека кожної нації нерозривно пов'язана з безпекою всіх інших націй. Національна безпека є частиною міжнародної безпеки. Будь-яке посягання на безпеку нації фактично є зазіхання на безпеку всіх націй. Отже, всі країни відповідають за захист безпеки країни-жертви;

2) Термін «колективна» як частина концепції колективної безпеки стосується методу захисту безпеки у разі будь-якої війни або агресії проти безпеки будь-якої нації. Силі агресора має бути протиставлена колективна сила всіх націй. Від усіх націй вимагається створення міжнародної переваги сил для відображення агресії чи припинення війни [20, с 201].

Система колективної безпеки поділяється на дві частини в залежності від їх рівня, а саме універсальну або її ще називають загальною та регіональну системи. Щодо універсальної системи то вона базується на нормах Статуту ООН, і тому нею визначається здійснення заходів спрямованих на забезпечення загального світового миру та безпеки вже на основі рішень ООН.

Говорячи про основні складові універсальної системи колективної безпеки сучасності слід виділити загальновизнані принципи та норми міжнародного права, серед яких найважливіший є - заборона до застосування сили чи погрози силою у міжнародних відносинах; розв'язання міжнародних спорів виключно мирними засобами; суверенна рівність всіх держав; повага до основи прав і свобод людини; невтручання держав у внутрішні справи одна одної; мирне розв'язання міжнародних спорів; колективні заходи із роззброєння та запобігання актам агресії й усунення загрози мирові; заходи, спрямовані на зміцнення довіри між державами [18].

В регіональній системі колективної безпеки закладена потреба в ліквідації й боротьбі з локальними конфліктами, до складу цієї системи входять організації діяльність яких спрямована на забезпечення миру в окремих регіонах, державах та континенту [18].

Говорячи про систему колективної безпеки Кучик О.С. виділяє такі ключові ознаки, що притаманні їй:

- по-перше, це закріплення загальноприйнятих норм і принципів міжнародного права щодо заборони застосування чи погрози силою, непорушність кордонів, а також невтручання у внутрішні справи країн;
- по-друге, це фінансування відповідальність країни-учасниці організації за забезпечення мирного врегулювання конфлікту;
- по-третє, присутності механізму реалізації щодо колективних санкцій направлених проти порушників миру й безпеки [7, с. 35].

Колективна безпека вважає, що у разі порушення міжнародного світу будь-якою агресією у будь-якій частині світу всі держави зобов'язуються об'єднати свої сили та ресурси для вжиття ефективних заходів проти будь-якої агресії для відновлення міжнародного світу.

Висновки до розділу

Отже, щодо історіографії питання створення колективної безпеки можна сказати, то під час проведеного дослідження були використані різнобічні наукові розробки українських дослідників які приділяли увагу цьому дослідженню. Праці щодо створення колективної безпеки розглядаються через призму міжнародних організацій (Ліга Націй, ООН, НАТО), які створювалися задля колективного реагування міжнародно-правовими способами на озброєні конфлікти та сутички. Система колективної безпеки вона побудована на дотриманні загальних принципів та правових норм, а також відповідних методів реагування.

РОЗДІЛ 2.

ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ У ХХ СТ. У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ З ІСТОРІЇ

2.1 Утворення Ліги Націй - як першої міжнародної колективної організації із забезпечення безпеки

Говорячи про вивчення системи колективної безпеки ХХ ст. у шкільному курсі з історії, слід зазначити, що відповідно до навчальної програми закладів загальної середньої освіти з предмету всесвітня історія для 6-11 класів, що була затверджена МОН у 2022 році, вивчення даного матеріалу починається з 10-го класу після проходження Першої світової війни з розділу «Облаштування повоєнного світу», згідно з цим планом передбачається навчально-пізнавальна діяльність учнів спрямована на вивчення та розуміння: «14 пунктів» В. Вільсона, Паризькій мирній конференції та Ліга Націй [2, с. 62-63].

Для розгляду процесу створення Ліги Націй та відображення його у шкільному курсі з історії було використано декілька підручників з всесвітньої історії для 10-х класів, а саме: Всесвітня Історія: (рівень стандарту) для 10-го класів 2018 року видавництва, автором якого є І.Я. Щупак; Всесвітня історія (рівень стандарту) для 10 класу 2018 р. видавництва під авторством Т. В. Ладиченко; Всесвітня історія (рівень стандарту) 10 класу 2018 р. авторами якого є О. В. Гісем, О. О. Мартинюк.

Отже, як зазначалося вище питання колективної безпеки було поставлено після Першої світової війни, так як на той момент у суспільстві поширилося прагнення до створення організації, завдяки якій могли б регулюватися міжнародні відносини між державами аби не допустити повторення воєнних конфліктів у світі, оскільки людство вже вбачало результат масштабного збройного конфлікту і це був величезний соціально-економічний, політичний та демографічний занепад держав.

Хоч ідея створення колективного угруповання з забезпечення міжнародної безпеки виникала і раніше, але все ж таки реалізована вже була після Першої світової війни у вигляді міжнародної організації Ліги Націй, вона мала вагоме значення для створення подальших систем колективної безпеки, адже її діяльність ґрунтувалась на створенні механізму колективних санкцій та протидій державам що порушують мирні договори.

За шкільним підручником «Всесвітня історія (рівня стандарту) для 10-го класу» над яким працював Т.В. Ладиченко, автор наголошує на тому, що початком створення системи колективної безпеки стала – Ліга Націй, саме вона мала стати своєрідним механізмом підтримки справедливості в міжнародно правових відносинах держав та їх урядів. Також увагу у підручнику приділено «14 пунктам» Вільсона, в яких йде мова про створення даної всесвітньої організації як необхідності задля контролю за дотриманням міжнародного права, запобігання виникненню війни й для забезпечення миру і незалежності народів світу [9, с. 27-30].

Тому сміливо можна сказати, що саме Ліга Націй стала першою міжнародною організацією, яка була створена задля досягнення миру й безпеки у світі, саме цією організацією було закладено головні основи відносно створення системи колективної безпеки.

Говорячи про створення Ліги можна сказати, що основоположниками ідеї щодо створення такої організації вважають саме Велику Британію та США, через те, що ці дві країни перші висунули необхідність у створенні організації для забезпечення та підтримки миру у світі, та протягом усього періоду війни обговорювалось питання щодо створення колективної організації. Також ці країни відстоювали ідею щодо обов'язкового скорочення озброєння до рівня, що міг би гарантувати безпеку у світі [1, с. 194-195; 13].

Хоча ідея створення такої організації виникала і раніше й належала Едварду Грею, міністру закордонних справ Великобританії, адже. він ще в 1915 р. висунув ідею щодо створення міжнародної організації, яка б

відповідала за мир і безпеку у світі [19, с. 73]. Отже, можна вважати що вже на той час питання про створення організації з безпеки було важливим, оскільки вважали, що така організація зможе врегулювати міжнародні відносини, що склалася.

Також слід звернути увагу на шкільний підручник авторами якого є О.В. Гісем та О.О. Мартинюк, де про колективну безпеку йдеться у розділі, що називається «Облаштування повоєнного світу», в ньому вивчення матеріалу розпочинається з Паризької мирної конференції, саме на якій говорилося про створення міжнародної організації для забезпечення миру - Ліги Націй. Також з приводу його зазначалось, що створення такої організації мало сприяти збереженню та розвитку співробітництва між усіма народами, а також бути гарантом безпеки й миру [4, с. 25-26].

Проте, так би мовити, фундатором Ліги Націй заведено вважати американського президента Вудро Вільсона, саме він розробив відомі людству «14 пунктів», які представив публіці у січні 1918 року.

З приводу цього Лісогурова К. у своїй праці зазначає, що «...«Чотирнадцять пунктів» Вудро Вісонна були своєрідною декларацією дипломатії нового типу, яка була направлена безпосередньо до міжнародної спільноти» [11, с. 7].

Вже через рік після оприлюднення «14 пунктів» В. Вільсона, відбулось засідання Паризької мирної конференції з метою забезпечення врегулювання спору щодо облаштування повоєнного періоду у світі. Головним здобутком цієї мирної конференції було створення міжнародної організації - Ліги Націй. За рішенням засідання Паризької мирної конференції розробкою статуту Ліги займалася комісія, яку очолював В. Вільсон, розробка даного документа зайняла декілька діб і вже 14 лютого 1919 року було затверджено - Статут Ліги Націй. А вже остаточний варіант статуту Ліги після доповнення і корекції був ухвалений 28 квітня 1919 р., складався ж цей документ з 26 статей [19, с. 74; 16].

Щодо Статуту Ліги можна виділити наступні основні його завдання: непорушність незалежності й територіальної цілісності країн; у випадку недотримання статуту й початку війни мають застосовуватися колективні дії; надання гарантій державам-членам [5, с. 108; 6].

Ю.В. Байдін у своїй праці визначає, що «...головним напрямом діяльності Ліги була функція по підтриманню міжнародного миру і безпеки, реалізація якої безпосередньо зачіпала питання забезпечення державного суверенітету і безпеки як держав-членів, так і решти країн світу» [1, с. 196].

Якщо говорити про Статут Ліги Націй, як системи колективної безпеки, то таким чином можна виділити наступні елементи: принцип єдності безпеки держав-учасниць; обмеження права держав використовувати збройну силу, якщо конкретніше, то це зобов'язання спочатку до мирного вирішення конфлікту; забезпечення територіальної цілісності кордонів та політичної незалежності країн-членів; право Ліги на застосування до порушника зобов'язань будь-яких заходів для гарантування міжнародного миру, включаючи припинення членства у Лізі Націй [17, с. 161].

Також можна виокремити головні заходи проти порушень, що можуть бути використані: використання абсолютної політичної та економічної ізоляції; порушення миру буде розглянуто як військовий конфлікт проти всіх членів організації; формування та використання війська з контенту для забезпечення примушення до миру.

Учасники ж цієї новоствореної організації стали країни переможниці Першої світової війни, а також новоутворенні країни - це Польща, Чехословаччина й Хіджаз.

За додатком Б. «Карта «Світ у 1920-1939 роках» можна визначити хронологічну послідовність вступу країн які стали учасниками Ліги Націй, так як на карті продемонстровано держави члени й вказано їх рік вступу (початку на 1920 рік членами цієї організації стало 44 країни, пізніше кількість їх збільшилась до 52).

Відносно структури Ліги Націй, то можна зазначити наступні основні органи Ліги: асамблея, Рада Ліги та Секретаріат на чолі з генеральним секретарем. Також при Лізі діяло дві міжнародних установи, а саме Міжнародна Організація з праці та міжнародний суд в Гаазі.

Створення Ліги Націй у світовій практиці мало значний внесок в історію розвитку міжнародних відносин, позаяк вперше в такому форматі було утворено спеціальну організацію з забезпечення і дотримання миру та безпеки, яка своєю чергою була створена на основі колективної взаємодії та дій держав-членів у випадку загрози й мала на меті запобігання виникненню воєнних конфліктів, суперечок чи війни.

Хоч Ліга Націй як міжнародна організація миру та безпеки не змогла повною мірою виконати покладені на неї зобов'язання, але сучасні дослідники Ю. В. Байдін та О. С. Кучик наголошують на її внеску в розвиток колективної безпеки, адже саме її основу було покладено у систему колективної безпеки яка існує зараз [1; 7].

Отже, Ліга Націй у шкільному курсі Всесвітньої історії визначається як перша створена організація колективної дії, мета якої полягає у дотриманні безпеки та миру.

2.2 Утворення Організації Об'єднаних Націй – як механізму колективної безпеки

У наш час поняття система колективної безпеки розуміється як комплекс колективних дій або реакцій держав, що передбачаються Статутом ООН задля дотримання міжнародної безпеки у світі, та перешкоджання міждержавному конфлікту й агресії.

Щодо відображення процесу створення Організації Об'єднаних Націй у шкільному курсі з історії за навчальною програмою 6-11 класів з всесвітньої

історії, то вивчення даного питання передбачається в 11-му класі у розділі під назвою «Облаштування повоєнного світу», де окрім цього приділено увагу також вивченню Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин [2, с. 83-84].

У школі вивчення даного матеріалу представлено у шкільних підручниках, тому для кращого дослідження було взято декілька з них. Процес навчання-пізнавальної діяльності школярів відбуваються за основними посібниками з Всесвітньої історії для 11-х класів, а саме це підручник 2019 року випуску авторами якого є Гісем О.В та Мартинюк О.О.; підручник 2019 року авторства Т. В. Ладиченко; підручник Щупак І. Я.

Після розпаду Ліги Націй, ідея щодо створення організації яка б стала своєрідним механізмом колективної безпеки, що забезпечила б можливість врегулювання конфліктів дипломатичним шляхом й мала можливість гарантування безпеки у світі. Саме тому існує думка, що ще в 1941 р. В. Черчиллем було висунуто ідею щодо створення постійного колективного захисту у вигляді Організацію Об'єднаних Націй [12].

Щодо позиції США з приводу створення нової міжнародної організації яка могла б відповідати за забезпечення миру й безпеки у світі то президент Ф. Рузвельт був налаштований скептично, яка б навіть сказала, що негативно, оскільки ще не забув минулий невдалий досвід діяльності Ліги, хоча поговорюють що ідея назви належить саме йому.

Друга світова війна була найбільшим конфліктом, що зазнав світ, в ній було залучено майже 80% населення усієї планети, наслідки для світу були катастрофічними, це були демографічні, економічні та соціально-політичні втрати.

Тому події що склались у світі підштовхували до створення нової організації колективної безпеки, а точніше кажучи, держави антигітлерівської коаліції були рішуче налаштовані проти Німеччини та її союзників, та готові були йти до повної їх капітуляції, і тому 26 країн які були учасниками коаліції

підписали Декларацію Об'єднаних Націй, та з цього моменту почались розробки проекту з приводу створення нової організації, яка б змогла підтримувати стабільність та безпеку у світі.

У підручнику зі Всесвітньої історії з одинадцятого класу авторами якого є Гісем О.В та Мартинюк О.О., зазначається, що вивчення процесу повоєнного облаштування світу після Другої світової країнами антигітлерівської коаліції та заснування ООН, як міжнародного арбітра для уникнення нових світових війн й збройних конфліктів є важливим, адже в політичній сфері ці події належать до основних подій які потрібно знати і розуміти [3, с. 6].

В одинадцятих класах у вивченні даної теми увагу учнів зосереджено на Ялтинсько-Потсдамській системі міжнародних відносин, в межах якої відбувалося обговорення, щодо облаштування повоєнного часу у світі. А також говорячи про Ялтинсько-Потсдамську систему можна сказати, що саме центральним елементом її діяльності стало створення Організації Об'єднаних Націй. В підручнику Гісем О.В та Мартинюк О.О. в другому параграфі говориться, що ООН зайняла, так би мовити, головну роль основного механізму узгодження зусиль, спрямованих на забезпечення не допуску війни і конфліктів та створення глобальної системи колективної безпеки [3, с. 10].

У Думбартон-Оксі з 21 серпня по 28 вересня 1944 р. відбувалась конференція учасниками якої були представники таких країн, як США, СРСР, Великобританія та Китай, її створення передбачало переговори щодо питання створення ООН. Представники цієї конференції у проробленій роботі змогли знайти компроміс та прийшли до рішень щодо основних цілей створення Організації Об'єднаних Націй, а також її принципів й функцій які будуть здійснюватися задля дотримання миру й безпеки. Отже, конференцією у Думбартон-Оксі було розроблено та затверджено програму пропозицій щодо утворення міжнародної організації безпеки - ООН, що надалі слугувало основою для конференції в Сан-Франциско [8, с. 9].

Вже 25 квітня 1945 р. у Сан-Франциско розпочала свою роботу установча конференція ООН, що займалась питанням розробки цілей і головних принципів Статуту ООН з яких він мав би складатися. Розробка Статуту зайняла декілька місяців та завершенням даної конференції було прийняття 26 червня Статуту ООН, саме цим документом був покладений початок новоутвореної міжнародної організації яка була створена задля досягнення миру, безпеки й дотримання рівноваги у світовому просторі [9, с. 11-12].

Але з підписанням Статуту Організація Об'єднаних Націй ще не почала працювати, так як у більшості держав Статут мав бути затверджений на рівні парламенту чи конгресу, і вже коли більшість країн підпишуть його Статут буде офіційно затверджений.

24 жовтня 1945 р. Статут ООН було затверджено і з цього моменту починається діяльність Організації Об'єднаних Націй. На цю організацію були покладені надії та сподівання що вона зможе припинити та врегулювати війни, а також стане початком до вирішення конфліктів дипломатичним шляхом задля досягнення миру і безпеки у світі.

У відповідності до Статуту в підручнику І.Я. Щупак було вказано головні цілі й елементи діяльності ООН, а саме: підтримка світового миру й безпеки; комплекс колективних дій для забезпечення вирішення міжнародних конфліктів; розвиток міжнародних відносин на основі рівноправності та демократичності; дотримання суверенітету і територіальної цілісності країн-членів; вирішення конфліктних ситуацій шляхом переговорів так щоб не допустити загрози безпеці [23, с 8-9].

Щодо структури ООН то вона складається з шести органів, а саме це Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна та соціальна рада, Рада з опіки, Міжнародний трибунал та Секретаріат.

В Генеральній Асамблеї ООН приймали участь всі члени організації, щодо діяльності то в її обов'язки входить право на розгляд й обговорення

питань, а також розробка рекомендацій, щодо вдосконалення міжнародного співробітництва і розв'язання конфліктів.

Рада з Безпеки ООН мала складатися з одинадцяти учасників, п'ять з яких мали би бути на постійній основі, а інших шість членів обиралися Генеральною Асамблеєю на 2 роки з інших держав-учасниць ООН. Рада Безпеки займалась питаннями до яких мають право застосовувати відповідні дії для їх вирішення, до них можна віднести рішення які відносяться до забезпечення миру й безпеки й для вирішення цих питань було затверджено відповідні примусові дії військового та економічного характеру.

Також розглядаючи створення Організації Об'єднаних Націй в контексті механізму системи колективної безпеки в сучасних підручників з всесвітньої історії, можна виділити наступне, в основі створення ООН закладено ідею створення організації з метою забезпечення миру і безпеки, а також правопорядку у всьому світі, у відповідності до вимог Статуту.

Відповідно до статуту ООН може виокремити три головні позиції що виступають, так би мовити, метою:

1) Підтримання миру й безпеки згідно з принципами справедливості міжнародного права, та обов'язок проведення колективних засобів задля запобігання й уникнення загрози безпеці й миру, у разі чого передбачає проведення робіт з придушення агресивних конфліктів мирним шляхом, відповідно до міжнародно правових норм;

2) Розвиток дружніх відносин між націями в основі яких покладено принцип рівності, недоторканості та самовизначення народів;

3) Проведення міжнародного співробітництва з розв'язання питань щодо міжнародних проблем з економічної, соціальної, гуманітарної, культурної сфер [21].

2.3. НАТО - як система колективної безпеки

Відповідно до навчальної програми МОН 6-11 класів з всесвітньої історії, можна зазначити що вивчення процесу створення НАТО на розгляд школярами подається в 11-му класі в тому ж самому розділі що й ООН, але стосовно пізнавальної діяльності учнів щодо НАТО увагу також сконцентровано на – Доктрину Г. Трумена та «План Маршала» [2, с. 83-84].

Говорячи про історію створення НАТО можна сказати, що в її основі лежать дві основні програми, якщо точніше, то це «план Маршала» та «доктрина Трумена», на створення яких вплинули події після Другої світової війни.

У шкільному підручнику з Всесвітньої історії для 11-го класу 2019 року, авторами якого є О. В. Гісем, О. О. Мартинюк, щодо «доктрини Трумена» зазначено те що вона належить тодішньому президенту США Гаррі Трумену, він 12 березня 1947 році звернувся до конгресу з заявою про допомогу для уряду Греції й Туреччини, а саме виділити фінансування для відрядження військової підтримки, а суть цієї доктрини полягає в наданні США підтримки вільним народам що чинили опір агресії [3, с. 16]. Також слід виділити за підручником з Всесвітньої історії для 11 класів 2019 року видавництва, авторства І. Я. Щупака, зазначається що «...Г. Трумен своїм головним завданням вважав зупинення радянської експансії в Європі та світі. На боротьбу зі зростанням впливу комунізму у світі...» [24, с. 15].

Також в підручнику О. В. Гісем, О. О. Мартинюк для школярів передбачено вивчення «Плану Маршала», та йде мова про те що в червні 1947 року було опубліковано «План Маршала» державного секретаря Дж. Маршала, суть якої полягала в наданні економічної допомоги країнам Європи, які зазнали постраждали внаслідок Другої світової війни [3, с.16].

Отже, переходячи до процесу створення НАТО можна зазначити що початком формування даної організації вважається зустріч, що відбувалась 4 березня 1948 року між представниками таких держав як Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Франція та Велика Британія, саме на ній і розглядалося питання

щодо створення договору про взаємодопомогу між п'ятьма країнами. На зародження цієї ідеї вплинув початок «холодної війни».

Вже 17 березня було підписано у Брюсселі договір про співпрацю в економічній, соціальній та культурних сферах та, колективну оборону, в офіційному форматі його назва звучить - «Західний Європейський Пакт». Розглядаючи договір зі стратегічної точки зору можна виокремити головну мету: відвернення загрози поновлення воєнної потужності Німеччини, а також протидія загрози воєнної сутички з СРСР. Згідно з ним було визначено що надання допомоги у зв'язку з інцидентом агресії проти будь-якої з країн-членів договору буде мати автоматичний режим, також передбачалося здійснення консультації у випадку військової небезпеки з боку Німеччини чи загрози інших країн. Створена організація за договором мала назву «Західний союз» [14, с. 18-19].

Але оцінивши воєнний потенціал «Західного союзу», члени даної організації прийшли до висновку, що за таких умов їм потрібна допомога США. Тому виник намір розширення за допомоги США та Канади, а надалі було вирішено питання щодо створення нової спільної системи оборони в євроатлантичному регіоні.

З цією ідеєю у березні - квітні 1948 р. міністри закордонних справ Великобританії та Франції звернулись з пропозиціями до Вашингтону. Наступним етапом до створення НАТО можна відзначити в листопаді 1948 р. опрацюванні Радою Західного союзу проєкт щодо створення Атлантичного пакту та надіслано на розгляд до США, і вже в грудні було затверджено спільний проєкт. Також в той момент виник намір приєднання до запровадженого проєкту ще деяких країн Північної й Південної Європи, і тому 15 березня 1949 року було запрошено до створюваної нової організації Атлантичного альянсу Ісландію, Данію, Норвегію, Італію та Португалію.

Вже 18 березня було затверджено договорів між дванадцятьма країнами в якому йшла мова про життя в мирі з усіма народами й урядами, а також було

підкреслено що цей договір має сприяти стабільності та добробуту північноатлантичному регіоні, ще має забезпечити захист свободи всіх народів та їх спільну спадщину і цивілізацію, заснованому принципі демократичності, свободи й верховності права [19, с. 135-136].

Даний договір було підписано 4 квітня 1949 р. у Вашингтоні представниками урядів всіх країн-членів, а тільки після повної ратифікації договору усіма учасниками з 24 серпня 1949 р. він набув законної чинності. Наслідком підписання договору стало створення нового міжурядового союзу – Організації Північноатлантичного договору (скорочена назва НАТО).

Розглянувши додаток В «Карта міжнародні відносини після Другої світової війни у 1945-1991 рр.» визначено та продемонстровано на карті країни які є засновницями НАТО (Сполучені Штати Америки, Канада, Данія, Бельгія, Франція, Ісландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія і Велика Британія), а також інші держави-члени організації та вказано рік їхнього вступу (Греція і Туреччина 1952 р., Німеччина 1955 р., Іспанія 1982 р.).

Говорячи про створення Північноатлантичного альянсу, слід звернути увагу й виділити основні статі даного договору, що безпосередньо стосуються колективної безпеки.

У I Статі Договору йде мова про зобов'язання учасників вирішувати конфлікти й міжнародні суперечки, учасниками яких вони можуть бути, мирними способами, у такий спосіб аби не підлягати міжнародний мир й безпеку загрози, а також закликає до утримання в міжнародних відносинах від використання сили чи погроз, що заперечується цілями ООН [15].

Також згідно з Північноатлантичним договором слід виділити 5 статтю, яка містила в собі військовий характер, в ній йшлося про те, що військовий напад на хоча б одну державу - члена, буде розцінюватися як напад на них всіх, згідно з цим можна стверджувати, що кожна з країн - учасниць реалізуючи право колективної чи індивідуальної оборони має надати допомогу тим

країнам що пізнали напад і тим самим використання збройної сили, задля відновлення та притримання безпеки у Північноатлантичному регіоні. А також відповідно до договору, то цією статтею таким же чином було передбачено, що «Про кожний такий збройний напад і про всі заходи, вжиті у зв'язку з ним, буде негайно повідомлено Раду Безпеки ООН. Такі заходи будуть припинені після того, як Рада Безпеки вживе заходів, необхідних для відновлення і підтримання міжнародного миру та безпеки» [15].

Отже, говорячи про НАТО як складову частину колективної безпеки можна виділити сказати що створення даної організації було заради забезпечення колективної безпеки, оборони й дотримання миру і безпеки. Через те, що НАТО було створено на основних засадах колективної безпеки, то мало гарантувати країнам-членам готовність до колективного спротиву усіма учасниками проти будь-якого агресора що загрожує територіальній цілісності будь-якого члена союзу.

Висновки до розділу

Характеризуючи процес формування системи колективної безпеки ХХ ст. й відображення його у шкільному курсі можна виділити, що за шкільною програмою з Всесвітньої історії вивчення даного питання передбачено у 10-11 класах та відображено цей процес в контексті формування міжнародних організацій з забезпечення колективної безпеки на міжнародній арені. Таким чином, окремі аспекти створення колективної системи можуть розглядатися у рамках розділів «Облаштування післявоєнного світу» після Першої та Другої світових війн, вже як вияв та готовність людства до вирішення конфліктів мирним шляхом та створення колективного реагування аби запобігти та вчасно ліквідувати конфлікти, спори або війни, щоб забезпечити підтримання безпеки та миру у світі. Саме такими організаціями з забезпечення миру й безпеки, що були створенні протягом ХХ століття стали – Ліга Націй, ООН, НАТО.

ВИСНОВКИ

Розглянувши сутність поняття «колективної безпеки» можна зазначити, що колективна безпека це, так би мовити, системи спільної (колективної) дії країн або ж міжнародних організацій здійснюваних задля підтримки міжнародної безпеки й миру, згідно з якими впроваджено засоби для передбачення або вже лікування актів агресії. Також заходи й засоби колективного захисту з безпеки мають застосовуватися на основі загально визнаних принципів і норм міжнародного права.

В результаті дослідження було розглянуто процес створення міжнародних організацій (Ліга Націй, ООН, НАТО), які виникали протягом ХХ століття, що розглядалося в контексті системи колективної безпеки, та в основу створення яких закладено основні елементи організації колективної безпеки.

Варто зазначити, що Ліга Націй стала першою організацією яка була створена задля досягнення миру та безпеки й врегулювання конфліктів, а також створена задля підтримки забезпечення світового порядку, заснованого на забезпеченні територіальної цілісності й незалежності держав. Лігу Націй можна розглядати як першу організацію що створена на універсальному рівні системи колективної безпеки через те, що в основу її статуту були закладені складові універсальної системи колективної безпеки, та саме вона зробила великий внесок у розвиток міжнародно-правових відносин та заклала основу для подальшого розвитку міжнародних організацій з питань забезпечення колективної безпеки й миру.

Організація Об'єднаних Націй – це міжнародна організація, що створена для підтримки миру між народами. ООН була створена на основних принципах Ліги Націй, на неї було як на новостворену організацію було покладено питання щодо забезпечення колективної безпеки, та передбачалося здійснення налагодження конфліктів між державами дипломатичним шляхом та забезпечення безпеки й миру. Щодо діяльності ООН то основним її

моментом виступає колективна безпека, саме вона виступає своєрідним механізмом забезпечення міжнародної безпеки, що обґрунтовано в Статуті ООН.

НАТО – це військово-політичний альянс різних країн, головним завданням якого є безпосереднє забезпечення безпеки й оборони країн-членів альянсу. Основні статі Північноатлантичного альянсу безпосередньо стосуються колективної безпеки. В яких йде мова про зобов'язання учасників вирішувати конфлікти й міжнародні суперечки, учасниками яких вони можуть бути, мирними способами, у такий спосіб аби не підлягати міжнародний мир й безпеку загрози, також йшлося про те, що військовий напад на хоча б одну державу - члена, буде розцінюватися як напад на них всіх, кожна з країн-учасниць реалізуючи право колективної чи індивідуальної оборони має надати допомогу країнам що пізнали напад, задля відновлення та підтримки безпеки у Північноатлантичному регіоні.

Під час дослідження процесу формування системи колективної безпеки у ХХ ст. в контексті міжнародних організацій було також розглянуто шкільну програму та літературу з історії. За шкільною програмою для закладів загальної середньої освіти з предмету всесвітня історія 6-11 класів, що затверджена МОН у 2022 році вивчення матеріалу припадає 10-11 класи, а саме це період після Першої та Другої світових війн, та звучить ця тема як «Облаштування повоєнного світу». Також проаналізувавши підручники з Всесвітньої історії 10 та 11 класів різних авторів за часом видавництва, можна сказати що виклад шкільного матеріалу у посібниках невеликий, але доволі змістовні. Згідно з підручниками викладання матеріалу з даного питання передбачає вивчення історії післявоєнних часів, пов'язаних зі становленням нових міжнародних взаємовідносин у світі, що визначається проведенням міжнародних мирних конференції та підписанням договорів, створенням міжнародних організацій, що виникли з метою забезпечення миру й безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байдін Ю. В. Ліга Націй та її роль у забезпеченні суверенітету і безпеки держав-членів. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Вип. 21. 2011. С. 190–199.
2. Всесвітня історія. Історія України. (інтегрований курс). 6 клас Всесвітня історія. 7–9 класи історія України. 7–9 класи Всесвітня історія. 10–11 класи історія України. 10–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Київ, 2022, 106 с.
3. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Всесвітня історія (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. Харків : "Ранок", 2019. 224 с.
4. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Всесвітня історія (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. Харків : "Ранок", 2018. 176 с.
5. Історія міжнародних відносин : підручник / Алексеєнко І. В та ін. Дніпро, 2022. 228 с.
6. Колісніченко К. С. Особливості відновлення міжнародного правопорядку після завершення Першої світової війни. Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. 2010. № 3 (7). С. 117–122.
7. Кучик О. С. Механізми та форми реалізації колективної безпеки у діяльності міжнародних організацій. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 99 (Ч. II), 2011. С. 34-39
8. Крушинський В. Ю. Манжола В. А Міжнародні відносини та світова політика, 1945-1980 : навч. посіб., Київ: Либідь, 2007. 189 с.
9. Ладиченко Т. В. Всесвітня історія (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. Освіти. - Київ : Генеза, 2018. 160 с.
10. Ладиченко Т.В. Всесвітня історія : (профільний рівень): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти/ Т. Ладиченко, Ю. Заблоцький. - Київ: Генеза, 2019. 224 с.

11. Лісогорова К., Свистун Д. Від ліги націй до ООН: історія становлення універсальних міжнародних організацій колективної безпеки. Актуальні проблеми правознавства. 2020. Т. 3, № 23. С. 5–11
12. Миронюк Н.Д. Міжнародно-політичні аспекти створення Організації Об'єднаних Націй. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2008. №25. С. 54-63.
13. Мокрогуз О. П, Розумієнко О. Є. Усі уроки до курсу «Всесвітня історія». 10 клас. Стандартний і академічний рівні : конспект уроків. Харків : «Основа», 2010. 255 с.
14. Північноатлантичний альянс: історія, функції, структура, відносини з Україною : навч. посіб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. агентство України з питань держ. служби [та ін.]; за заг. ред. Д. Дзвінчука. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012, 603 с
15. Північноатлантичний договір (укр/рос). *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text (дата звернення: 22.03.2023).
16. Полянський П.Б. Всесвітня історія. 1914-1939: підруч. для 10-го кл. загально-освіт. навч. закл. Київ : Генеза, 2003, 288 с.
17. Ржевська В.С. ООН - етап у розвитку концепції колективної безпеки. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. № 96 (Ч. 1), с. 159 – 162.
18. Різник С. В. Колективна безпека. Енциклопедія Сучасної України: онлайн-версія / редкол.: І. М. Дзюба та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. URL: <https://esu.com.ua/article-5527>
19. Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій : навч. посіб. Умань, 2011, 226 с.

- 20.Словник міжнародно-правових термінів / укладач О. О. Грін. – Ужгород : П. П. Данило С.І. 2010, 488 с.
- 21.СТАТУТ ООН. Лексика - українські енциклопедії та словники. URL: https://leksika.com.ua/20000117/legal/statut_oon (дата звернення: 22.02.2023).
- 22.Чехович Т. В. Забезпечення міжнародної безпеки міжнародно-правовими засобами. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1 (86). С. 277–283.
- 23.Щупак І.Я. Всесвітня Історія: (рівень стандарту) : підруч. для 10-го кл. закл. загал. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон». 2018. 208 с.
- 24.Щупак І.Я. Всесвітня історія: (рівень стандарту) : підруч. для 11-го кл. закл. загал. серед. освіти. Київ: УОВЦ «Оріон». 2019. 256 с.
- 25.Collective Security: Meaning, Nature, Features and Criticisms. *Your Article Library*. URL: <https://www.yourarticlelibrary.com/international-politics/collective-security-meaning-nature-features-and-criticisms/48490> (дата звернення: 22.02.2023).
- 26.Guaranteeing Peace through “Collective Security” in the 20th Century. *Encyclopédie d’histoire numérique de l’Europe*. URL: <https://ehne.fr/en/encyclopedia/themes/international-relations/organizing-international-system/guaranteeing-peace-through-“collective-security”-in-20th-century> (дата звернення: 22.02.2023).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А «Кодекс академічної доброчесності»

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Харчук Оксана Василівна

учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

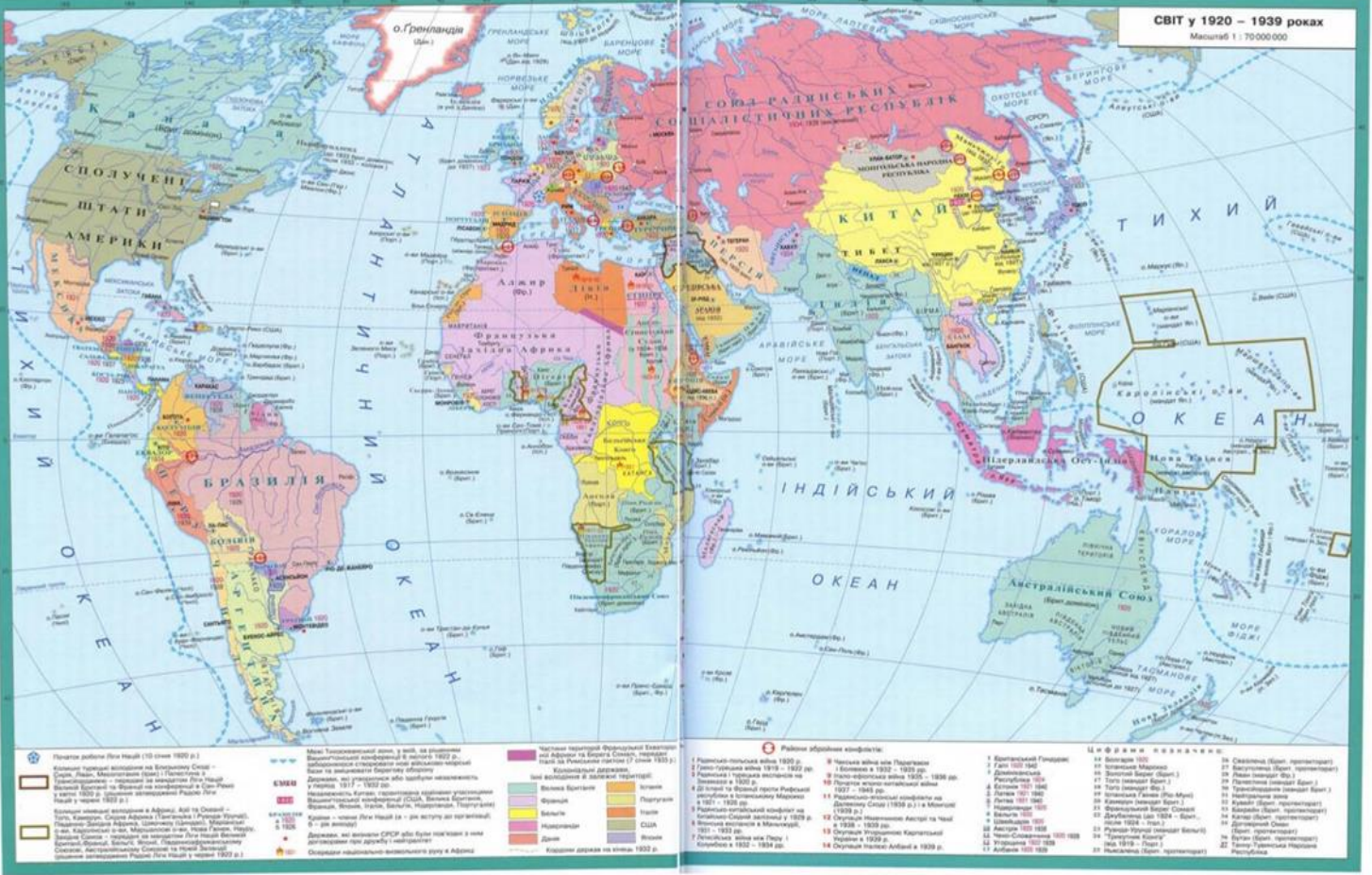
15.09.2019
(дата)

(підпис)

Харчук О.В.
(ім'я, прізвище)

Додаток Б. Карта «Світ у 1920-1939 роках»

Додаток В. Карта «Міжнародні відносини після Другої світової війни у 1945-1991 рр.»

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ У 1945-1991 РР.

Масштаб 1:120 000 000

